

เหยื่อจากศัลยกรรมความงามและกระบวนการเยียวยาเหยื่อในประเทศไทย The Victims of Plastic Surgery and Remedies for Victims in Thailand

ศิริรัตน์ พรหมหิตาธร¹

¹คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sirirat Phomhitatorn¹

¹Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

Received July 7, 2020 | Revised October 6, 2020 | Accepted October 29, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับศัลยกรรมความงาม 2) ศึกษากระบวนการเยียวยาผู้ตกเป็นเหยื่อการทำศัลยกรรมที่เกิดความผิดพลาด และ 3) ศึกษาแนวทางป้องกันและเยียวยาการตกเป็นเหยื่อศัลยกรรมความงาม เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ตกเป็นเหยื่อจากการทำศัลยกรรมความงาม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการผ่าตัดศัลยกรรมความงาม อายุ 25 ถึง 60 ปี เป็นผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมความงามในสถานพยาบาล และผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมกับหมอกระเป่า รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการเยียวยาผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ไม่น้อยกว่า 5 ปี รวมทั้งหมด 10 คน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อจากการศัลยกรรมโดยหมอกระเป่า เป็นกลุ่มเพศทางเลือก มีประวัติเคยทำศัลยกรรมกับหมอกระเป่ามาตั้งแต่อายุน้อย กลุ่มที่สองคือกลุ่มที่รับการศัลยกรรมจากคลินิก หรือโรงพยาบาล โดยผู้ประกอบการวิชาชีพแพทย์ ผู้เสียหายกลุ่มนี้เป็นผู้หญิงที่ประกอบอาชีพทำงานออฟฟิศ ฟรีแลนซ์ ซึ่งมีรายได้ปานกลางขึ้นไป ตัดสินใจทำศัลยกรรมโดยพิจารณาจากการรีวิวของผู้ที่เคยทำกับสถานพยาบาลแห่งนั้น มาประกอบกับราคา โปรโมชั่นที่สถานพยาบาลนำเสนอ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรมีหน่วยงานกลางที่ควบคุมการโฆษณาการทำศัลยกรรม รวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการทำศัลยกรรมความงามที่มีกรอบหน้าที่ชัดเจนและนำระบบการชดเชยค่าเสียหายโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด มาปรับใช้ในกรณีผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมเพื่อการเยียวยาผู้เสียหายที่รวดเร็ว

คำสำคัญ: เหยื่อการทำศัลยกรรม, กระบวนการเยียวยาเหยื่อในประเทศไทย, อาชญากรรม, อาชญากรรมกับความงาม

Abstract

This article aimed to 1) study situations of being victims of plastic surgery crimes, 2) to study remediation process for victims of plastic surgery mistakes and 3) to study preventive and remedial guidelines for plastic surgery victims. This qualitative study was conducted by in-depth interviewing with plastic surgery victims, aged 25-60 years, suffering from plastic surgery including the key persons that have not less than five years' experience related to the plastic surgery remediation process total 10 persons from Bangkok and vicinity. The study results indicated that the group being the victims of plastic surgery with fake surgeons comprised LGBT persons that do plastic surgery with fake surgeons since they were young. The second group was victims of plastic surgery that performed by certified plastic surgeons. The victims in this group were women being office workers and product presenters with moderate income/salary, decided to do plastic surgery from reviewer recommendation and hospitals or clinics promotion. The research suggested that there should be a neutral agency that supervises advertisements associated with undergoing plastic surgery. Moreover, an agency in charge of undergoing plastic surgery should have an outstanding scope of duties. The No-Fault Compensation System should be adapted to plastic surgery victims for the benefits of fast remediation provided to victims.

Keywords: Victims of Plastic Surgery, Thailand Remediation Process for Victims, Crime, Crime and Beauty

บทนำ

ความสวยงามเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ เนื่องจากการมีรูปร่างหน้าตาที่ดี จะส่งผลให้เกิดความประทับใจเป็นครั้งแรกแก่ผู้พบเห็น อีกทั้งทำให้เกิดความมั่นใจ เสริมสร้างกำลังใจ ความเป็นมิตร และความคิดเชิงบวก อาจกล่าวได้ว่ารูปร่างหน้าตาจึงเป็นสิ่งสำคัญทำให้คนในสังคมมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการแพทย์ทำให้มนุษย์มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นได้จากการทำศัลยกรรมเพื่อเสริมความงาม ส่งผลให้การทำศัลยกรรมเสริมความงามกลายเป็นเรื่องปกติที่สามารถทำได้อย่างกว้างขวาง และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนบางกลุ่มในสังคม เช่น กลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา นักร้อง และบรรดาหนุ่มสาวที่มีเป้าหมายที่จะทำให้ภาพลักษณ์ที่ปรากฏภายนอกดีขึ้น (Noilert, 2013) ซึ่งความต้องการทำให้ตนเองมีความสุขงาม รวมถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เหมือนกับเหล่าดารา และคนดังเหล่านี้เกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคมที่ทำให้เชื่อว่ารูปลักษณ์หรือภาพลักษณ์นั้นมีความสำคัญเกิดความนิยมทำศัลยกรรมความงาม ซึ่งมีความผูกพันเป็นฐานรากของแนวความคิดบริโภคนิยมที่กระตุ้นความเป็นวัตถุนิยมในสังคมไทย

ความต้องการสวยงามในลักษณะเลียนแบบผู้ที่มีชื่อเสียงที่ตนมีความชื่นชอบนั้น มีมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งแบบแผนการดำเนินชีวิตแบบคนดังที่เรียกว่า Celebrity culture หรือ วัฒนธรรมคนดัง เป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้คนในสังคมเชื่อว่า รูปลักษณ์ หรือ ภาพลักษณ์ มีความสำคัญในชีวิตมนุษย์ ประกอบกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่สามารถปรับปรุงภาพลักษณ์ให้สวยงามขึ้นได้ โดยการผ่าตัดศัลยกรรม จึงเกิดความนิยมในการทำศัลยกรรมความงามขึ้น

จากสถิติของสมาคมศัลยแพทย์ตกแต่งเสริมสวยนานาชาติ (International Society of Aesthetic Plastic Surgery หรือ ISAPS) ทำการจัดลำดับการทำศัลยกรรม พบว่า ประเทศไทยมีความนิยมในการทำศัลยกรรมอยู่ในอันดับที่ 21 โดยประเทศ 5 อันดับแรกที่มีความนิยมในการทำศัลยกรรม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศบราซิล ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอิตาลี และประเทศเม็กซิโก ตามลำดับ เมื่อรวมกันทั้ง 5 ประเทศมีส่วนถึง 41.4% ของการทำศัลยกรรมตกแต่งเสริมสวยทั่วโลก (Wongsamut, 2017) อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจทำศัลยกรรมแต่ละครั้งมีความเสี่ยงเนื่องจากการทำศัลยกรรมเป็นการผ่าตัดเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องดังที่ปรากฏในสื่อ เช่น สื่อออนไลน์ โซเชียลเน็ตเวิร์ค และหนังสือพิมพ์รายวัน เกี่ยวกับการทำศัลยกรรมซึ่งสามารถเพิ่มเติมความงาม ลบล้างจุดบกพร่องของร่างกาย ทำให้คนตัดสินใจทำศัลยกรรม ส่งผลให้ได้รับผลกระทบตามมา คือ ตกเป็นเหยื่อของการศัลยกรรมที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ได้รับบาดเจ็บ เสียโฉม หรือบางรายถึงขั้นเสียชีวิต เช่น ปี พ.ศ. 2557 มีพริตตี้สาวชาวเชียงใหม่อายุ 30 ปี ทำการศัลยกรรม ทูบโหนก และกราม ที่คลินิกศัลยกรรมแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ จากนั้นเกิดอาการแพ้ยาสลบทำให้เสียชีวิตในระหว่างการผ่าตัด อีกกรณี คือ หญิงสาวชาวอังกฤษอายุ 24 ปี เสียชีวิตภายในคลินิกศัลยกรรมความงามขณะผ่าซิลิโคนที่สะโพก และในปี พ.ศ. 2561 หญิงอายุ 72 ปี เสียชีวิตเพราะร้อยไหมยกกระชับใบหน้า ความผิดพลาดที่เกิดจากการทำศัลยกรรมความงามยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง บางครั้งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เสียหาย เช่น กรณีหญิงสาวที่ศัลยกรรมหน้าอกกับคลินิกชื่อดังแห่งหนึ่งแล้วได้รับความเสียหาย เกิดความผิดปกติหลังผ่าตัด จนทำให้ไม่สามารถให้นมบุตรได้ ซึ่งแพทย์ทำการผ่าตัดโดยไม่แจ้งว่าตัดหัวนมของหญิงสาวผู้นี้ออกไป กรณีดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายจากแพทย์ผู้ทำการรักษา และคลินิกดังกล่าวแต่อย่างใด จากผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อจิตใจให้เกิดเป็นโรคซึมเศร้าในเวลาต่อมา (Thairath, 2014)

สำหรับประเทศไทยมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บริการด้านความงามและศัลยกรรมความงาม ในปีพ.ศ. 2558 พบว่า มีผู้ร้องเรียนกรณีได้รับความเสียหายจากการใช้บริการสถานเสริมความงามและศัลยกรรมความงาม จำนวน 355 ราย มีการร้องเรียนความเสียหายจากคลินิกศัลยกรรมเสริมความงาม 81 ราย เรื่องที่มีการร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ จมูกเบี้ยว อักเสบ (ThaiPBS, 2015) ประเด็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบของแพทย์ที่ทำศัลยกรรมตกแต่งที่กำหนดในข้อสัญญา ก่อนทำศัลยกรรม ถ้าไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามที่ตกลงไว้จะทำให้แพทย์ต้องรับผิดชอบตามสัญญาว่าเป็นความรับผิดชอบทางแพ่งฐานไม่ปฏิบัติตามสัญญา หากแพทย์กระทำโดยจงใจหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อในการผ่าตัด

ศัลยกรรม แพทย์ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนต่อผู้เสียหายในผลแห่งการทำละเมิด ซึ่งพิจารณาจากมาตรฐานความระมัดระวังแห่งวิชาชีพและหลักความยินยอมของผู้ป่วยด้วย นอกจากนี้ หากแพทย์กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ ของผู้เข้ารับการรักษาจะเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาด้วย แม้ว่าจะมีการลงชื่อยินยอมให้รักษาก็ตาม

อย่างไรก็ตามการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายหรือตกเป็นเหยื่อของการศัลยกรรม ที่ได้รับความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย นอกจากความรับผิดชอบทางสัญญาและละเมิดแล้ว ยังมีการบัญญัติเรื่องการประกันภัยความรับผิดชอบทางการแพทย์ไว้เป็นหมวดหนึ่งในประมวลกฎหมายประกันภัยทำให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำไปปรับใช้ โดยการประกันภัยความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการทำประกันภัยกับบริษัทหรือสมาคมก็มีหลักการเดียวกันคือ เพื่อรวบรวมจำนวนเงินที่ได้จากผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ซึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงภัยในลักษณะเดียวกันมารวบรวมเป็นเงินกองทุน เพื่อชดเชยให้แก่ผู้เสียหายกรณีเกิดความผิดพลาดจากการประกอบวิชาชีพ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นหากเข้าหลักเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่จ่ายเงินให้กับผู้เสียหายตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ต้องไม่เกินวงเงินที่เอาประกันจะทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาได้ทันที ในบางประเทศ เช่น นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส เป็นต้น มีการนำระบบการชดเชยความเสียหาย โดยไม่ต้องรอการพิสูจน์ความผิด (No-Fault Compensation System) เป็นระบบชดเชยความเสียหายที่อาศัยมาตรการทางปกครอง (Administrative Compensation System) โดยมีจุดประสงค์เพื่อชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้ป่วยที่ได้รับความเสียหายจากการรับบริการทางสาธารณสุขทุกรายโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ให้บริการ มาใช้กับการให้บริการทางการแพทย์ เนื่องจากหลักการชดเชยค่าเสียหายนั้น ผู้เสียหายเพียงพิสูจน์ให้เห็นว่าความผิดพลาดของการบริการทางการแพทย์เป็นสาเหตุให้ตนได้รับการบาดเจ็บหรือได้รับความเสียหาย โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่าผู้ใดกระทำความผิด และทำให้ผู้บริโภคได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างรวดเร็วและทันทั่วถึงเพื่อช่วยลดการฟ้องร้องคดีต่อศาล (Kongkapet & Intamano, 2017) ซึ่งการทำศัลยกรรมความงามเป็นการผ่าตัดที่มีความเสี่ยงทำให้เกิดอันตรายได้ หากผู้เป็นแพทย์มีประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งอันตรายเหล่านี้เกิดขึ้นกับร่างกาย จิตใจ และชีวิต ซึ่งอาจเกิดจากสถานการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับศัลยกรรมที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาสาเหตุและพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับศัลยกรรมความงามเป็นอย่างไร กระบวนการเยียวยาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการทำศัลยกรรมที่ผิดพลาดเป็นอย่างไร เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อศัลยกรรมความงามและการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมให้ได้รับการเยียวยาได้เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นและเร็วพอ เพื่อไม่ให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นลุกลามไปมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับศัลยกรรมความงาม
2. เพื่อศึกษากระบวนการเยียวยาผู้ตกเป็นเหยื่อศัลยกรรมที่ผิดพลาด
3. เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันและเยียวยาการตกเป็นเหยื่อศัลยกรรมความงาม

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทำศัลยกรรมในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

1. แนวคิด Celebrity Culture หรือ วัฒนธรรมคนดัง เกิดจากการกระทำหรือสิ่งที่คุณคคนที่ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของสังคม ได้แก่ นักแสดง นักร้อง นักธุรกิจที่มีชื่อเสียง แสดงออกให้คนทั่วไปได้เห็นเกิดการปฏิบัติตามกันต่อมา นานพอสมควรจนเกิดแบบแผนการปฏิบัติ ทั้งนี้อาจรวมถึงลักษณะการดำเนินชีวิต หรือ Life Style ที่เหล่าคนดังใช้ในแต่ละวัน อาหารที่บริโภค รวมทั้งลักษณะที่แสดงออกภายนอก รูปร่าง หน้าตาแบบไหนที่เป็นที่นิยม เป็นต้น ทำให้ส่งผลต่อการกระทำหรือการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม แนวคิด Celebrity Culture เป็นปรากฏการณ์ที่ชีวิตของเหล่าดาราดาราและคนที่มีชื่อเสียง (Juampaen, 2015) ทั้งความนิยมของเหล่าดาราดารา รวมถึงลักษณะการบริโภค รูปลักษณ์ภายนอก การใช้ชีวิตกลายมาเป็นสิ่งผูกติดกับความสนใจของประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้บริโภค (Muda, Musa & Putit, 2011)

2. แนวคิดเสรีนิยมแนวใหม่หรือระบบทุนนิยม เป็นที่มาของความนิยมทางวัตถุและภาพลักษณ์ที่แสดงสู่ภายนอก สอดคล้องกับความต้องการทำศัลยกรรมของคนในสังคมปัจจุบันที่เน้นความสวยงามตามสมัยนิยม มีสื่อ บุคคลที่มีชื่อเสียงที่ดีเป็นที่นิยมเป็นแบบอย่างของการแสดงออกสู่สังคม ส่งผลให้ผู้คนที่ต้องการได้รับการยอมรับจากสังคมปรับปรุงรูปลักษณ์ภายนอกของตนให้มีความสวยงามตามสมัยนิยมด้วยการทำศัลยกรรม ดังจะเห็นตามโฆษณาต่าง ๆ มีการนำบุคคลที่มีชื่อเสียง นักแสดง นางแบบ มาสนับสนุนการขายคอร์สเสริมความงาม ไปจนถึงการผ่าตัดศัลยกรรมความงาม นอกจากนี้ การใช้สื่อและการสื่อสาร โซเชียลมีเดีย รวมทั้งการโฆษณาชวนเชื่อที่มีการใช้ประสบการณ์ของผู้ที่เคยทำศัลยกรรมมาแล้วสวยงามหรือการรีวิวผลลัพธ์จากการทำศัลยกรรม และการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เพราะภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นหลังการทำศัลยกรรม มาเป็นสิ่งชักจูงให้น่าเชื่อถือ และใช้หลักการทางบริโภคนิยมเพื่อดึงดูดใจให้เลือกซื้อโปรโมชั่นกับสถานเสริมความงามแห่งนั้น

3. ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human and Motivation) เกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ความต้องการขั้นพื้นฐานเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานแล้วจะมีความต้องการที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นไป โดย Maslow ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น เรียกว่า Hierarchy of Needs (Maslow, 1943) คือ 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น น้ำ อาหาร ที่อยู่อาศัย การพักผ่อน เป็นต้น 2) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) คือ ความต้องการความปลอดภัย

เช่น ความปลอดภัยในชีวิต ความมั่นคงทางอาชีพการงาน การเงิน เป็นต้น 3) ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการทางสังคม ต้องการมีเพื่อน มีคนรัก ความเป็นมิตรจากผู้อื่น 4) ความต้องการได้รับการยกย่อง นับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการการยอมรับจากบุคคลอื่น การมีชื่อเสียง เกียรติยศ ตำแหน่ง อำนาจ เป็นต้น และ 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization Needs) จึงอธิบายว่ามนุษย์มีความต้องการทางสังคม ต้องการได้รับการยกย่อง ซึ่งภาพลักษณ์ของบุคคลส่งผลต่อการเป็นที่ยอมรับจากสังคม ดังนั้นการปรับปรุงภาพลักษณ์ของตน เพื่อให้สังคมยอมรับ ทางหนึ่งคือการทำศัลยกรรมความงามเพื่อให้ตนมีความสุขตามสมัยนิยม เป็นที่ชื่นชอบของคนในสังคม อีกทั้งเมื่อเป็นที่ยอมรับแล้วย่อมส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตต่อไปได้อีกด้วย (Bamrungwong, 2019)

สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและการได้รับการเยียวยาของเหยื่อหรือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาที่สามารถนำมาใช้ในการกระทำประมาทของแพทย์ หรือแม่เป็นเจตนากระทำความผิดของผู้เป็นหมอกระเป่า ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยการช่วยเหลือเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย นับว่าเป็นสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อมีและพึงได้รับจากรัฐ ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยแนวคิดที่ว่ารัฐไม่สามารถปกป้องประชาชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมจึงต้องชดเชยเยียวยาตามความเหมาะสม ซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่อมีสิทธิเรียกร้องหรืออาจไม่ใช่สิทธิก็ได้

2. พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มีที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคล แสดงหลักการสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา คือ สงเคราะห์ผู้เสียหายในคดีอาญา แนวความคิดนี้เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย โดยถือว่าเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้ซึ่งเป็นคนในสังคม สังคมจะได้รับผลกระทบด้วย ดังนั้นสังคมจึงไม่อาจปล่อยให้ผู้ได้รับความเสียหายได้รับผลจากการกระทำความผิดอาญาซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้นรัฐย่อมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้นั้น

3. พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 องค์ประกอบของคดีผู้บริโภคในประการนี้ได้ คือ องค์ประกอบแรก คู่กรณีพิพาทกันฝ่ายหนึ่งต้องเป็นผู้บริโภค และอีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจ และองค์ประกอบที่สอง ข้อพิพาทกันเป็นกันเป็นเรื่องสิทธิหน้าที่ของตัวสินค้าที่ซื้อหรือบริการที่ใช้ ทั้งนี้การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการรักษาทางแพทย์ ถ้าเป็นกรณีเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของเอกชนซึ่งเป็นธุรกิจที่แสวงหากำไร ผู้ประกอบกิจการสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลนั้น เข้าข่ายเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ผู้เข้ารับการรักษาต้องจ่ายค่ารักษาตามอัตราที่กำหนด เข้าลักษณะจ้างทำของ โดยจ้างผู้ประกอบธุรกิจให้รักษา จึงเข้าข่ายเป็นผู้บริโภค คดีฟ้องเรียกค่าเสียหายจากการเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลเอกชน จึงครบองค์ประกอบที่หนึ่ง แต่กรณีการเข้ารับการรักษา

ในสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องจัดตั้งขึ้นเป็นบริการสาธารณะเพื่อให้บริการด้านสาธารณสุขต่อประชาชน สถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลดังกล่าวมีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ แม้ผู้เข้ารับการรักษาจะต้องเสียเงินในการเข้ารับการรักษาตามอัตราที่กำหนด เงินที่ผู้เข้ารับการรักษาต้องจ่ายไม่มีลักษณะเป็นเงินค่าตอบแทนในการรักษา แต่เก็บด้วยเหตุอื่นอีกหลายประการ เช่น การป้องกันแพร่ต่อศาลต้องเสียค่าธรรมเนียมขึ้นศาลในอัตราที่กำหนด ก็ไม่มีลักษณะเป็นค่าตอบแทนในการพิจารณาคดีของศาล แต่เก็บด้วยเหตุผลอื่น เป็นต้นว่า เพื่อให้ผู้ฟ้องต้องกลั่นกรองยั้งคิดก่อนจะฟ้องคดี

4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการทำละเมิด การรับการเยียวยา และสินไหมทดแทนจากการละเมิด โดยการทำศัลยกรรมที่ส่งผลร้ายต่อผู้เสียหายในทางกฎหมายนั้น สามารถฟ้องร้องต่อแพทย์ผู้ทำศัลยกรรมได้ รวมทั้งเจ้าของคลินิกที่เป็นผู้ว่าจ้างแพทย์ที่ทำศัลยกรรมซึ่งถ้าเป็นการฟ้องร้องทางแพ่งเรียกว่า “การทำละเมิด” และต้องฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำละเมิด

5. ประมวลกฎหมายอาญา เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิตและร่างกาย และการกระทำโดยประมาท ความรับผิดทางอาญานั้นจะมีทั้งโทษจำคุกและปรับ ในกรณีที่แพทย์ต้องรับผิดในฐานะผู้ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องใช้ความรู้ ทักษะและความระมัดระวังอย่างเหมาะสมเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพที่บุคคล เช่นว่านั้น ต้องมีในพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งคดีความที่เกิดขึ้นจากการร้องเรียนหรือฟ้องร้องแพทย์ส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นจากการกล่าวหาว่าแพทย์กระทำโดยประมาทเป็นผลให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลแล้วแต่กรณี ซึ่งข้อที่จะต้องวินิจฉัยในแต่ละคดี ก็คือการกระทำของแพทย์ในกรณีนั้นเป็นการประกอบวิชาชีพโดยประมาทซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายคดี

6. พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ พนักงานสอบสวน และศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการจัดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอย่างมีระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง ได้แก่ ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก และข้อพิพาทอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท ประเภทข้อพิพาททางอาญา ได้แก่ ความผิดอาญาอันยอมความได้ ความผิดลหุโทษที่ยอมความได้เป็นความผิดต่อส่วนตัวไม่กระทบต่อส่วนรวม ตามมาตรา 390-395 และมาตรา 397 และความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ปรากฏตามท้ายพระราชบัญญัติให้สามารถยุติหรือระงับได้ด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอันเกิดจากความสมัครใจของคู่กรณี ทั้งสองฝ่ายซึ่งความผิดเนื่องจากการกระทำโดยประมาทของแพทย์สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ (Harnsuthivarin, 2016)

สำหรับการเยียวยาเหยื่อจากการรักษา นั้น ลักษณะการชดเชยความเสียหายจากบริการทางการแพทย์ที่เกิดขึ้นแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ (Uttamaphokin, 2011) ดังนี้

1. การเยียวยาความเสียหายโดยใช้กลไกทางศาล เป็นการใช้หลักกฎหมายทั่วไปว่าด้วยละเมิด ในการเรียกค่าเสียหายจากการรับบริการทางการแพทย์ และมีการพัฒนากลไกการชดเชยความเสียหาย

จากบริการสุขภาพโดยใช้แนวคิดการไม่พิสูจน์ความผิด (Liability without Fault หรือ Strict Liability หรือ No-Fault Liability) มีประเทศที่ใช้การชดเชยรูปแบบนี้ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา มาเลเซีย เป็นต้น

2. การเยียวยาความเสียหายโดยการชดเชยความเสียหายก่อนการใช้กระบวนการทางศาล โดยมีการชดเชยความเสียหายแก่ผู้รับบริการทางการแพทย์ก่อนถึงชั้นศาลโดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ความผิด ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ได้รับการเยียวยาได้อย่างรวดเร็วกว่าการใช้กลไกทางศาล ประเทศที่ใช้การชดเชยลักษณะนี้ ได้แก่ ประเทศสวีเดน

3. การเยียวยาความเสียหายโดยใช้การชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นแบบเต็มรูปแบบและตัดสิทธิทางศาล โดยมีการชดเชยความเสียหายโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด ทำให้มีความรวดเร็วกว่าการใช้กลไกทางศาล ซึ่งประเทศที่ใช้รูปแบบนี้ ได้แก่ ประเทศนิวซีแลนด์

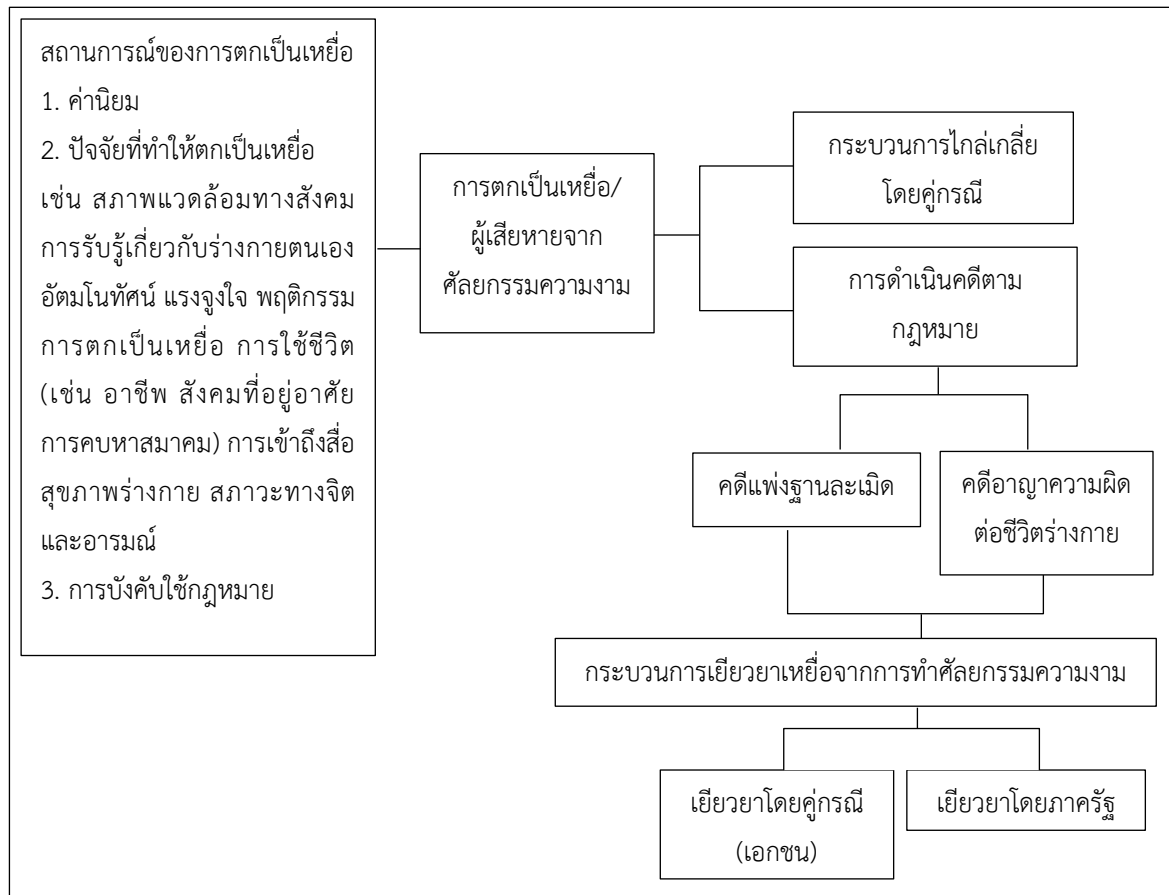
การใช้วิธีการเยียวยาโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ลดกระบวนการขึ้นศาล แต่การชดเชยในลักษณะดังกล่าวใช้กับรัฐที่บัญญัติให้มีบริการทางสาธารณสุขเป็นบริการสาธารณะ แต่หากนำใช้ทั้งหมดการจ่ายค่าชดเชยที่ไม่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจและร่างกายของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งการเปิดช่องให้มีการใช้กลไกทางศาลย่อมส่งผลให้เรียกร้องค่าเสียหายได้อย่างเต็มจำนวนมากขึ้น (Academic Office Secretariat of the House of Representatives, 2015)

งานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติการทำศัลยกรรมของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นตอนปลายเพศชายและเพศหญิง มีอายุระหว่าง 19-20 ปี ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นมีความรู้เกี่ยวกับการเสริมความงามในระดับควรปรับปรุง และมีทัศนคติระดับเป็นกลางเกี่ยวกับการเสริมความงาม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้แก่วัยรุ่น (Sripoka, 2012) และมีการศึกษาอิทธิพลของความนิยมความสมบูรณ์แบบต่อเจตคติในการทำศัลยกรรมเสริมความงาม โดยมีการนำเสนอตนเองด้วยความสมบูรณ์แบบและการซึมซับจากวัฒนธรรมสังคมเป็นตัวแปรส่งผ่าน (Jinchang, 2010) ศึกษาอิทธิพลส่งผ่านของการนำเสนอตนเองด้วยความสมบูรณ์แบบและการซึมซับจากวัฒนธรรมสังคมต่อความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมความสมบูรณ์แบบกับเจตคติในการทำศัลยกรรมเสริมความงามของนิสิต และนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 635 คน ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความนิยมความสมบูรณ์แบบสามารถทำนายเจตคติในการทำศัลยกรรมเสริมความงามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Jinchang, 2010) และการวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรม การเลือกทำศัลยกรรมเสริมความงามของผู้หญิงวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อการตัดสินใจเลือกทำศัลยกรรมเสริมความงาม ผลการวิจัยพบว่าเหตุผลที่เลือกใช้บริการศัลยกรรมเสริมความงามเพื่อเสริมบุคลิกภาพและเสริมความมั่นใจ และส่วนใหญ่เลือกใช้แผนกศัลยกรรมเสริมความงามในโรงพยาบาล เพราะกลัวผลจะไม่เป็นตามที่คาดหวัง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกทำศัลยกรรมเสริมความงามที่สำคัญที่สุดคือปัจจัยด้านบุคลากรทางการแพทย์ ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำศัลยกรรม (Krajangsaeng, Pasunon & Chantuk, 2018)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายและแหล่งข้อมูล

ผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือเหยื่อจากการผ่าตัดศัลยกรรมความงาม อายุ 25 ถึง 60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 10 คน เป็นผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมความงาม ในสถานพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลและคลินิกศัลยกรรมความงาม และผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมโดยหมอกระเป่า และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการเยียวยาผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรม คือ ศัลยแพทย์ หมอกระเป่า สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ทนายความ ตำรวจ อัยการ และ ผู้พิพากษา อาชีพละ 1 คน รวมทั้งหมด 10 คน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละรายทั้งหมดมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านการใช้เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์ออกแบบคำถาม ในลักษณะที่ผู้ให้ข้อมูลมีความเป็นอิสระในการแบ่งปันข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับการทำคดีกรรม ที่เกิดความผิดพลาด โดยมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือเชิงคุณภาพที่มีความสำคัญในการเก็บข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ สาเหตุและพฤติกรรม การตกเป็นเหยื่อคดีกรรมความงาม การได้รับความเสียหาย และการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลร้ายจาก การทำคดีกรรมความงาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ได้รับความเสียหายจากการทำคดีกรรม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ให้ความสำคัญแก่จริยธรรมการวิจัย ดังนี้ 1) ความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล โดยก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยต้องทำการชี้แจงต่อผู้ให้ข้อมูลทราบเกี่ยวกับสาระและวัตถุประสงค์ ของการวิจัย เกี่ยวกับหลักการให้ข้อมูลโดยความสมัครใจและลักษณะข้อมูลที่ต้องการ และการรักษา สิทธิส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล โดยถ้าผู้ให้ข้อมูลปฏิเสธการให้ข้อมูล ผู้วิจัยไม่สามารถบังคับฝืนใจ ผู้ให้ข้อมูลได้ 2) ผู้วิจัยมีแนวทางรักษาไว้ซึ่งสิทธิส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลที่ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ข้อมูล และ 3) ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัย ด้วยความตรงไปตรงมา ปราศจากอคติ ตรงตามข้อมูลที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลและจากการเก็บข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสรุปอุปนัย (Analytic Induction) คือ การตีความ สร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏการณ์ที่เก็บรวบรวมมาได้เห็นหรือสังเกตจากหลายเหตุการณ์ แล้วนำมาหาสาเหตุและพฤติกรรมที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกี่ยวกับคดีกรรมความงาม การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ตกเป็นเหยื่อการคดีกรรมที่ผิดพลาด และกระบวนการ เยียวยาผู้ที่ต้องตกเป็นเหยื่อการทำคดีกรรมที่ผิดพลาด รวมทั้งแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

1. จากสถานการณ์ปัจจุบัน พบว่า มีผู้ทำคดีกรรมความงามเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้กลุ่มที่ทำคดีกรรม กับหมอกระเป่าเป็นกลุ่ม เพศทางเลือก ประกอบอาชีพอิสระ หรือ รับจ้าง มีประวัติเคยทำคดีกรรม กับหมอกระเป่ามาก่อนตัดสินใจเข้ารับการทำคดีกรรม เพราะความไว้นื้อเชื่อใจหมอกระเป่าร่วมกับการชักชวนในหมู่คนรู้จักที่พบว่า ทำมาแล้วสวยอย่างเช่นเพื่อนในกลุ่ม

กรณีผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทำคดีกรรมกับคลินิกหรือโรงพยาบาลนั้น ส่วนมาก เป็นเพศหญิง ทำงานออฟฟิศ นางแบบที่ต้องอาศัยภาพลักษณ์ที่ดีในการประกอบอาชีพ มีการตัดสินใจ

ทำศัลยกรรม โดยพิจารณาจาก รีวิวของคลินิกหรือ โรงพยาบาล และโปรโมชั่นของสถานเสริมความงาม ที่ราคาเข้าถึงได้ ส่งผลให้ตัดสินใจเลือกทำศัลยกรรมกับสถานพยาบาลนั้น

2. จากการศึกษาเกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่อจากการทำศัลยกรรมนั้น พบว่า การเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมเข้าถึงได้ยาก แม้ว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติถึงสิทธิได้รับการเยียวยาไว้อย่างชัดเจน แต่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงการใช้สิทธิดังกล่าวได้ยาก เนื่องจากความไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ในการเข้าถึงการใช้สิทธิที่ตนมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกระบวนการทางวิธีสบัญญัติต่างมีกระบวนการมาก และต้องใช้เวลาใช้จ่ายสูง ดังนั้นหากเป็นประชาชนทั่วไปที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายจำเป็นต้องจ้างทนาย หรือผู้ที่รู้กฎหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือ ซึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์มากพอควร อีกทั้งในทางการพิจารณาคดี การทำศัลยกรรมนั้นต้องใช้ความเห็นของแพทย์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านศัลยกรรม ซึ่งในชั้นศาลอาจนำสืบ และทำความเข้าใจได้ยากเพราะเป็นเรื่องความรู้ทางการแพทย์ ในทางการพิจารณาคดีพยานผู้เชี่ยวชาญ จึงต้องมีความเป็นกลางและนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นไปตามเวชปฏิบัติอย่างแท้จริง

3. จากการศึกษาแนวทางป้องกันและเยียวยาการตกเป็นเหยื่อศัลยกรรมความงามสำหรับประเทศไทยนั้น แม้จะมีการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยภาครัฐแต่หากเป็นกรณีการทำศัลยกรรมความงาม บางครั้งอาจไม่เข้าเงื่อนไขการได้รับเงินช่วยเหลือและเบื้องต้น ภาครัฐมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือใกล้เคียง ข้อพิพาทและรับเรื่องร้องเรียนจากผู้เสียหาย โดยมีหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข เช่น สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค กรมส่งเสริมการบริการสุขภาพ และสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น แต่พบว่า มีกรณีที่เกิดการเจรจาที่จบลงที่ขั้นตอนการไกล่เกลี่ยแต่ในทางกลับกันกรณีที่ไม่สำเร็จต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลก็มีไม่น้อยซึ่งทำให้ผู้เสียหายอาจต้องแบกรับภาระด้านค่าใช้จ่ายเรื่องคดีความ ใช้เวลานานกว่าจะได้รับเงินค่าเสียหายจากคู่กรณี ดังนั้น หากพิจารณานำกระบวนการมีการชดเชยความเสียหาย โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด ทำให้มีความรวดเร็วกว่าการใช้กลไกทางศาล ซึ่งการใช้วิธีการเยียวยา โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ลดกระบวนการขึ้นศาล แต่การชดเชยในลักษณะดังกล่าวใช้กับรัฐที่บัญญัติให้มีบริการทางสาธารณสุข เป็นบริการสาธารณะ สำหรับประเทศไทยหากนำไปใช้กับทุกกรณีที่เกิดขึ้นอาจเกิดกรณีการจ่ายค่าชดเชยที่ไม่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นได้รับความเสียหาย ดังนั้นการเปิดช่องให้มีการใช้กลไกทางศาล ย่อมส่งผลให้เรียกร้องค่าเสียหายได้อย่างเต็มจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้จึงควรพิจารณาเป็นรายกรณี

สรุปและอภิปรายผล

1. จากสถานการณ์ของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมในปัจจุบัน พบว่าสาเหตุเกิด จากวัฒนธรรมบริโภคนิยม และการเลียนแบบคนดัง หรือ Celebrity culture มีส่วนส่งเสริมให้ผู้คน ต้องการมีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดูดีเพื่อผลสำเร็จด้านการเข้าสังคม การประกอบอาชีพ นอกจากนี้ การนำทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow, 1943) เกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ความต้องการขั้นพื้นฐาน เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานแล้วจะมีความต้องการ

ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้นไป โดยมาสโลว์เห็นว่ามนุษย์มีความต้องการทางสังคม ต้องการได้รับการยกย่อง ซึ่งภาพลักษณ์ของบุคคลส่งผลต่อการเป็นที่ยอมรับจากสังคม (Maslow, 1943) ดังนั้น การปรับปรุงภาพลักษณ์ของตนเพื่อให้สังคมยอมรับ ทางหนึ่งคือการทำศัลยกรรมความงามเพื่อให้ตนมีความสุขตามสมันิยม เป็นที่ชื่นชอบของคนในสังคม อีกทั้งเมื่อเป็นที่ยอมรับแล้วย่อมส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตต่อไปได้อีกด้วย

นอกจากนี้การโฆษณาการรีวิว และคำบอกเล่าประสบการณ์ศัลยกรรมปรากฏตามสื่อมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจทำศัลยกรรม ประกอบกับการมีโปรโมชันของสถานพยาบาลที่ราคาเข้าถึงได้ในปัจจุบัน ล้วนส่งผลต่อการเข้ารับทำศัลยกรรมความงาม เพิ่มอัตราการศัลยกรรมทั้งในและนอกประเทศ ให้มีปริมาณมากขึ้น จนบางครั้งอาจมีได้คำเนิถึงคุณภาพในการบริการรวมถึงสุขอนามัยของผู้รับบริการ มีการใช้ระบบตัวแทนเข้ามาในการซื้อขายคอร์สการผ่าตัดศัลยกรรม ทำให้ผู้รับบริการผ่าตัดมิได้ดูรายละเอียดกับแพทย์โดยตรงหากต้องพูดคุยผ่านตัวแทนหรือเอเจนซีเป็นหลัก ทำให้เกิดความไม่เข้าใจต่อผู้รับบริการและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

2. ในประเด็นการเยียวยาเหยื่อที่ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมนั้น พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการทำศัลยกรรมเกิดจากความรู้อันไม่ถึงการณ์เกี่ยวกับข้อเสียและผลกระทบที่เกิดจากการทำศัลยกรรม ประกอบกับสภาพสังคมที่นิยมความงามของรูปลักษณะภายนอก รวมถึงการเลียนแบบดารา ผู้มีชื่อเสียงในสังคมทั้งในเรื่องพฤติกรรมและรูปลักษณะภายนอกส่งผลให้ผู้คนตัดสินใจทำศัลยกรรมความงาม ซึ่งเมื่อเกิดความผิดพลาดจากการทำศัลยกรรมความงามผู้ที่ตกเป็นเหยื่อส่วนมากเข้าถึงกระบวนการเยียวยาได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมายรวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเยียวยาที่มีอยู่ทำให้เหยื่อที่ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมที่ผิดพลาดไม่ได้รับการเยียวยาอย่างเช่นเหยื่ออาชญากรรมประเภทอื่น แม้จะมีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่อมีและพึงได้รับจากรัฐ โดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยแนวคิดที่ว่ารัฐไม่สามารถปกป้องประชาชนให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมจึงต้องชดเชยเยียวยาตามความเหมาะสมซึ่งผู้ตกเป็นเหยื่อมีสิทธิเรียกร้องหรืออาจไม่ใช่สิทธิก็ได้

3. จากการศึกษาแนวทางป้องกันและเยียวยาการตกเป็นเหยื่อศัลยกรรมความงาม พบว่าผู้เสียหายหรือเหยื่อ กรณีจากการทำศัลยกรรมเป็นเหยื่อที่จัดในประเภทผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนร่วมให้เกิดการกระทำดังกล่าว ในกรณีนี้หากได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตและร่างกายหรือจิตใจจากการกระทำอันเป็นความผิดอาญาของผู้อื่นที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา แต่หากเป็นความเสียหายที่เกิดจากความไม่พึงพอใจผลลัพธ์ของการทำศัลยกรรม คงไม่อาจเรียกร้องเงินทดแทนจากคู่กรณีได้ เพราะกรณีดังกล่าวอาจไม่เป็นอาชญากรรมหากแต่เป็นความไม่พึงพอใจที่เป็นความรู้สึกส่วนบุคคล ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา แต่อาจเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งได้ รวมทั้งการเรียกร้องค่าเสียหายกรณีละเมิด และสามารถดำเนินความผิดตาม พรบ.วิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 ซึ่งแพทย์ผู้รักษาต้องรับผิดชอบกรณีที่การรักษาไม่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ แพทย์ละเว้นไม่ปฏิบัติตามขั้นตอน

ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วยมากที่สุด และกรณีแพทย์ไม่ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยของผู้ประกอบวิชาชีพจนเกิดความเสียหาย ถือว่าเป็นความประมาทอย่างร้ายแรง แต่อย่างไรก็ตามการเข้าถึงการเอาผิดผู้ที่ก่อความเสียหายในทางปฏิบัติเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก รวมทั้งการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่าง ในฐานะผู้ที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายยังเป็นเรื่องที่ทำให้ยาก ซึ่งการนำกระบวนการเยียวยา ที่สามารถชดเชยได้ทันที่โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดนั้นจะช่วยให้การดำเนินการรักษาผู้ที่รับความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายได้รับการเยียวยาอย่างทันที่รวมทั้งวิธีการการเยียวยาเหนือโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดที่กล่าวข้างต้นนั้น มีข้อดีที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ลดกระบวนการขึ้นศาล แต่การชดเชยในลักษณะดังกล่าวใช้กับรัฐที่บัญญัติให้มีบริการทางสาธารณสุขเป็นบริการสาธารณะ แต่หากนำใช้ทั้งหมดการจ่ายค่าชดเชยที่ไม่เพียงพอกับความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งการเปิดช่องให้มีการใช้กลไกทางศาลย่อมส่งผลให้เรียกร้องค่าเสียหายได้อย่างเต็มจำนวนมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้น การเลือกวิธีการเยียวยาที่เหมาะสมกับประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณาหลายส่วน ซึ่งการพิจารณาเป็นรายกรณีไปนั้นเป็นสิ่งสำคัญว่ากรณีนั้น ๆ ควรได้รับการเยียวยาอย่างไร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า จากสถานการณ์ของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมในปัจจุบัน ที่พบว่าการทำศัลยกรรมความงามนั้นมากขึ้นและการโฆษณาและการขายคอร์ส และการจัดโปรโมชั่นของสถานพยาบาลนั้น มีมากมายจนบางครั้งการควบคุมทำได้ค่อนข้างยากลำบาก ดังนั้น การควบคุมการซื้อขายคอร์สการทำศัลยกรรม รวมทั้งการออกโฆษณา การรีวิวหลังการผ่าตัดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้เข้ารับบริการมีความจำเป็นมาก จึงควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ตรวจสอบในประเด็นนี้โดยตรงร่วมกับการทำงานที่มีอยู่ปัจจุบันของภาครัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ อาทิ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) องค์การอาหารและยา (อย.) และ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) ควรปรับการทำงานเป็นเชิงรุกร่วมกับการรับแจ้งข้อร้องเรียนที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ในประเด็นการเยียวยาเหนือที่ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมนั้น ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมกรณีของศัลยกรรมความงามแล้วได้รับความเสียหาย เพราะเป็นกรณีผู้เสียหายตัดสินใจเข้ารับการผ่าตัดเอง รวมทั้งต้องใช้พยานผู้เชี่ยวชาญที่เป็นแพทย์ทำให้ขั้นตอนการดำเนินคดีมีความยากลำบาก ดังนั้นควรจัดตั้งให้มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในประเด็นผู้ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมความงามเพราะปัจจุบันมีผู้เข้ารับศัลยกรรมความงามเป็นจำนวนมาก และนำกระบวนการเยียวยาที่สามารถชดเชยได้ทันที่โดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดนั้น จะช่วยให้การดำเนินการรักษาผู้ที่รับความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายได้รับการเยียวยาอย่างทันที่

รวมทั้งวิธีการการเยียวยาเหยื่อโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดที่กล่าวข้างต้นนั้น มีข้อดีที่ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดคุณสมบัติแพทย์ที่ทำหน้าที่ศัลยกรรม ต้องคำนึงถึงความสำคัญเกี่ยวกับความชำนาญของแพทย์ที่ทำการผ่าตัดนั้นสำคัญมาก ซึ่งกรณีนี้แพทยสภาควรออกระเบียบเกี่ยวกับแพทย์ที่สามารถเข้าทำการผ่าตัดศัลยกรรมความงามว่าต้องเป็นแพทย์เฉพาะทางด้านศัลยกรรมตกแต่ง และข้อกำหนดเกี่ยวกับศัลยกรรมความงามโดยเฉพาะให้แยกจากการศัลยกรรมตกแต่งประเภทอื่นที่ทำการรักษา มีกระบวนการตรวจสอบแพทย์ที่ดำเนินการผ่าตัดที่ตรวจสอบได้ ซึ่งแม้ว่าปัจจุบันสามารถตรวจสอบแพทย์ได้จากเว็บไซต์ของแพทยสภา แต่ก็ยังพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับหมอเถื่อนที่ทำการผ่าตัดคนไข้ มีการสวมใบประกอบวิชาชีพเวชกรรม และการสวมเลขทะเบียนสถานพยาบาลให้พบอยู่ในปัจจุบัน

ในกระบวนการทางกฎหมายนั้น ตั้งแต่ในขั้นตอนการไกล่เกลี่ยของภาครัฐและในชั้นศาล ควรให้มีภาคประชาชน อาทิ เครือข่ายผู้เสียหายทางการแพทย์ หรือ NGO เป็นต้น เข้ามีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยเพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยจำเป็นต้องแยกกลุ่มผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมโดยแพทย์ที่มีใบประกอบวิชาชีพและกลุ่มผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการศัลยกรรมโดยหมอกระเป๋า

2.2 ในการวิจัยในอนาคตอาจมีการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เสียหายจากการทำศัลยกรรมเพื่อการวิเคราะห์ในประเด็นที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.3 ศึกษาเพิ่มเติมในกระบวนการดำเนินคดีทั้งในระดับการไกล่เกลี่ยไปจนถึงขั้นตอนการฟ้องร้องจนคดีถึงที่สุดเพื่อศึกษาปัญหาได้ชัดเจนมากขึ้น

2.4 ในอนาคตอาจมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการทำศัลยกรรมความงามเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาตัวบทกฎหมายและวิจัยต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

Academic Office Secretariat of the House of Representatives. (2015). **Public Health Service Reform: Guidelines for Improving the Efficiency of the Protection of the Victims of Public Health Service.** Retrieved December 30, 2019. from https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2558/mar2558-3.pdf. (In Thai).

- Bamrungwong, N. (2019). The Application of Motivation Theories in Performance of Work. **Journal of Valai Alongkorn Pritat (Humanities and Social Sciences)**, 9(2), 161-171. (In Thai).
- Juampaen, N. (2015). **Celebrity Endorsement in Advertising Affects the Purchase Decision of Scotch's Consumer in Bangkok Area**. Master of Business Administration Thesis, Bangkok University, Bangkok. (In Thai).
- Harnsuthivarin, S. (2016). **Claim Damages from Medical Treatment is a Consumer Lawsuit or Not**. Retrieved December 18, 2019. from <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/637649>. (In Thai).
- Jinchang, K. (2010). **Effects of perfectionism on attitudes Towards Cosmetic Surgery: The Mediation Roles of Perfectionistic Self-Presentation and Sociocultural Internalization**. Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai).
- Kongkapet, A, and Intamano, N. (2017). Legal Measures of Consumer Protection Right: A Case Study of Medical Devices in Type of Implanted Silicone Breast Prosthesis. **Chalermkanchana Academic Journal**, 4 (2), 276-286. (In Thai).
- Krajangsaeng, K., Pasunon, P., and Chantuk, T. (2018). Factors Analysis to Decision Making of Beauty Surgery Behavior of Working Women in Bangkok. **Journal of Thonburi University**, 12(28), 65-75. (In Thai).
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. **Psychological Review**, 50(4), 370–396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>.
- Muda, M., Musa, R., and Putit, L. (2011). Celebrity Endorsement in Advertising: A Double-Edged Sword. **Journal of Asian Behavioural Studies**, 2(4), 21-32.
- Noilert, T. (2013). **Value Problems and Plastic Surgery of Thai Teenagers**. Retrieved November 25, 2018. from <http://sd-group1.blogspot.com/2013/01/53241943.html>. (In Thai).
- Sripoka, J. (2012). **Knowledge and Attitude Toward the Beautification of Adolescent in Bangkok Metropolis**. Master of Science Thesis, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai).
- ThaiPBS. (2015). **The Number of Cosmetic Surgery and Surgings Deformed-Collapsed-Inflamed-Inflammatory-Non-Standard Silicone Nose**. Retrieved December 15, 2018. from <http://news.thaipbs.or.th/content/6476>. (In Thai).

Thairath Online. (2014). **Surgery Fever**. Retrieved November 25, 2018. from <https://www.thairath.co.th/content/471844>. (In Thai).

Uttamaphokin, L. (2011). No-Fault Liability Compensation System: Health Systems Reform in Thailand. **Julniti Journal**, 8(3), 59-65. (In Thai).

Wongsamut, N. (2017). **Thailand Cosmetic Surgery Ranked 21st in the world**. Retrieved November 25, 2019. from <https://www.bbc.com/thai/thailand40439947>. (In Thai).

ผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล

หน่วยงาน/สังกัด

ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด

E-mail

พันตำรวจโทหญิง ศิริรัตน์ พรหมหิตาธ

หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนอังรีดูนังต์ เขตปทุมวัน

กรุงเทพมหานคร 10330

sirilat_7@hotmail.com